

Boekbespreking.

Österreich-Ungarns letzter Krieg 1914—1918. Herausgegeben vom österreichischen Bundesministerium für Heereswesen und vom Kriegsarchiv. Erster Band. Das Kriegsjahr 1914. Wien, 1929. Verlag der militärwissenschaftlichen Mitteilungen. Prijs R.M. 29,—.

Het is uiteraard niet mogelijk om in enkele bladzijden ook slechts een indruk te geven van den inhoud van dit standaardwerk, waarvan alleen het 1e deel reeds 800 bladzijden tekst beslaat. Toch is die inhoud, die het strijden en lijden van het O.H. leger in de eerste oorlogsmaanden weergeeft, voor ons leger en voor ons volk van zeer veel belang, o.m. omdat de toestand van dit leger op vele punten overeenstemming vertoont met dien van onze weermacht. Ook op strategisch en tactisch gebied, alsmede op dat van de legervorming en van de bevelvoering valt veel uit dit werk te leeren.

Het 1e deel bevat: de „Rüstung zum groszen Waffengang”, de Augustus-veldtocht tegen Servië en Montenegro, de zomer- en de herfstveldtocht tegen Rusland, de herfstoperatiën tegen Servië en Montenegro en de veldtocht van Limanowa—Lapanow, benevens registers van personennamen en troependeelen.

Het werk is verlucht met 2 groote kaarten en niet minder dan 83 bijlagen, in hoofdzaak schetsen, die de toestanden op de oorlogstooneelen weergeven.

De namen der bewerkers van de hoofdstukken en die van den leider van de uitgave waarborgen reeds, dat de inhoud degelijk is. Bij bestudeering van het werk blijkt dit ten volle. Het boek is streng zakelijk geschreven; het verdoezelt de gebeurtenissen niet, durft den vinger op wondeplekken te leggen en is geschreven in een wetenschappelijken, rustigen stijl zonder bitterheid en zonder haat. De lezer krijgt den indruk met een alleszins betrouwbare studiebron kennis te maken.

Dat dit den samenstellers is gelukt, mocht van hen worden verwacht. Nochtans vervult het den lezer met diep ontzag voor die mannen, wier land door den oorlog is versplinterd en thans is omgeven door staten, die vroeger tot het staatsbestel behoorden, doch thans met argwaan elke handeling van Oostenrijk nauwlettend gadeslaan.

De rustige, objectieve behandeling moet te meer worden gewaardeerd, omdat er inderdaad feiten zijn voorgevallen, waarvan de beschrijving allicht voor den oud-Oostenrijkschen officier niet prettig was, omdat die feiten zoo anders zouden hebben kunnen zijn, indien de niet-Duitsche nationaliteiten vóór 1914 op loyale wijze hadden samengewerkt voor het verkrijgen van een goede weermacht en als de bondgenooten-op-papier vóór den oorlog op ruitelijke wijze hun houding ten opzichte van O.H. hadden vastgesteld.

Dit vormt wel één der belangrijkste lessen van dit 1e deel, althans voor hem, die hooren wil, dat een staat beter doet op eigen kracht te bouwen, dan te rekenen op steun van bondgenooten.

Wij mogen het hierbij laten en hopen uitvoeriger op den inhoud van dit boekwerk terug te komen.

Het geheele werk zal 6 deelen tellen, elk van ongeveer 800 bladzijden. Het 2e deel is ook reeds verschenen.

Wij bevelen het boek warm aan in de belangstelling van hen, die een studie willen maken van de krijgsverrichtingen van het voormalige O.H. leger. En die krijgsverrichtingen zijn een studie waard.

Zeer terecht schrijft de O.H. minister van oorlog in een „Geleitwort“: „Solcherart vor allem berufen, tendenzlos geschichtlicher und militärwissenschaftlicher Erkenntnis zu dienen, wird das Buch dennoch, oder — besser gesagt — eben deshalb, gleichzeitig zu einem letzten Denkmal des gigantischen Heldenkampfes, den Ö.U. Armeen mehr als vier Jahre hindurch ausgefochten haben, bis sie, noch überall auf Feindesboden, einem unerbittlichen Geschick zum Opfer fielen.“

— W.

Toegepaste studie op het gebied van tactiek en stafdienst, bewerkt door G. TH. SLOTHOUBER en G. J. BERENSCHOT, Majoor van den Generalen Staf N.I.L., Leeraren aan de Hoogere Krijgsschool.

De Indische Krijgskundige Vereeniging heeft onder No. 75 bovengenoemde studie in druk doen verschijnen.

Deze gedegen en belangwekkende studie zal door het N. I. Officierskorps ongetwijfeld met onverdeelde instemming zijn ontvangen, niet alleen omdat reeds sedert geruimen tijd naar een applicatorische oefening werd uitgezien, maar ook, wijl de samenstellers in hunne uitvoering bijzonder goed zijn geslaagd. Zij hadden de gelukkige gedachte om zich in hoofdzaak te bepalen tot de behandeling van een gemengd detachement met het regiment infanterie als kern (Hoofdstukken I en II). Waar ten slotte, in Hoofdstuk III, ook het optreden van een divisie onder de oogen wordt gezien, kan dus gezegd worden, dat de onderwerpelijke studie voor „elk wat wils“ biedt. Bovendien gaf deze behandelingswijze nog het groote voordeel, dat bij de divisie detailwerk onbesproken kon blijven, omdat dit reeds bij het regiment was geschied, waardoor de schrijvers in staat waren om in Hoofdstuk III vooral het werk in de staven en den omvangrijken arbeid van de onderscheidene diensten aan een nauwgezette bespreking te onderwerpen.

Tactisch geeft de studie ons in Hoofdstuk I het voor N. I. verhoudingen zoo belangrijke, verdragend gevecht te zien, met annex voorbereidings-, marsch-, voorhoede-, verkennings-, legerings-, voorposten-, verdedigings- en terugtochtsbevelen. In Hoofdstuk II vinden

wij de hardnekkige verdediging behandeld. Helder en overtuigend wordt telkens gewezen op het „hoe en waarom”, worden vaak verschillende oplossingen overwogen en wordt ten slotte de juiste oplossing gekozen. Eindelijk geeft Hoofdstuk III de concentratie, de gereedstelling en den aanval van de divisie.

Geheel nieuw is de behandeling van het z.g. „besluit” van den bevelhebber, zijnde de onmisbare, zakelijke conceptie van de voorgenomen gevechtshandelingen, welk stuk in den staf van de divisie de basis behoort te zijn, waarop de staf zal hebben te werken.

Op het gebied van den *Stafdienst* vinden wij verder nog een keur van gegevens. Bijzondere waardeering verdient de behandeling van den zoo belangrijken arbeid van de „diensten”, een arbeid, welke tot nog toe bij lange na niet die belangstelling mocht ondervinden, welke toch zoo ruimschoots verdiend zou zijn. Met groote kennis van zaken wordt telkens uiteengezet, hoe in verschillende omstandigheden de verpleging en de munitie-aanvulling moeten worden geregeld, hoe de geneeskundige en diergeneeskundige dienst zich van hun taak behooren te kwijten en hoe de diensten van veldpost, transportwezen en verkeer in stand moeten worden gehouden. Waarbij het telkens opvalt, dat een goed functionneeren van de verschillende diensten al ten minste even belangrijk is als de gevechtshandelingen zelve zijn. Belangwekkend zijn verder het gedetailleerd uitgewerkte spoorwegvervoer, de behandelde marsch- en legeringsstaat, alsmede de marschgraphiek, waarbij voor- en nadeelen van beide systemen tegen elkaar worden uitgewogen.

In het voorbericht wordt door de schrijvers meegedeeld, dat zij zich niet zonder schroom hebben gezet tot het schrijven van deze applicatorische studie. Vrees werd geuit, dat immers altijd gevaar bestaat, dat een toegepaste studie op de kaart zoo gaarne als model wordt genomen.

Wij moeten hierbij aantekenen, dat zij, die zich deze studie tot schema mochten maken, er in de praktijk zonder dat schema stellig heelemaal niets van terecht zouden brengen. En overigens zijn wij van oordeel, dat het overgrootste deel van ons officierskorps zeker hoog genoeg staat, om in het behandelde alleen een voortreffelijken leidraad te zien.

F. D. B.

Het moderne zieken- en gewondenvervoer van het Nederlandsche Roode Kruis. Drukkerij C. BLOMMENDAAL, 's-Gravenhage.

Dit boekwerkje is eene beschrijving van datgene, dat het Nederlandsche Roode Kruis na 5 jaren studie heeft bereikt ter verbetering van het vervoer van zieken en gewonden, alsmede van de toestellen, die het daarvoor ontwierp en vervaardigde.

Het vervoer van gewonden is een voortdurende zorg voor den militair-geneeskundigen dienst; elke poging, die wordt aangewend om dit vervoer te verbeteren, is dan ook ten zeerste toe te juichen en ik breng

hulde aan het Hoofdbestuur van het Ned. Roode Kruis voor al het werk, dat daarvoor is verricht.

Het wil mij voorkomen, dat het boekwerkje moet beschouwd worden als een handleiding ter bestudeering van de vervaardigde toestellen; om ook maar een eenigszins juiste voorstelling van den bouw van de besproken toestellen te krijgen, daarvoor is het bestudeeren van deze handleiding ten eenenmale onvoldoende. Het is noodig de toestellen zelf te gaan bekijken en hunne werking gedemonstreerd te zien. Het Hoofdbestuur heeft in het gebouw van het Ned. Roode Kruis, Princessegracht 27, den Haag, iemand beschikbaar gesteld, die genegen is elken Donderdagmiddag van 2—4 uur het geheele complex van toestellen te demonstreeren. Iedere belangstellende is welkom.

Wat betreft de toestellen, in vreedestijd gebruikt voor het vervoer van zieken, mogen wij aannemen, dat deze goed zijn en dat het vervoer per trein aangenaam, veilig en goedkoop is.

Toch geloof ik, dat gewonden andere eischen aan het vervoer zullen stellen dan zieken.

Bij den bouw van de toestellen is uitgegaan van het standpunt, dat deze eerst in de praktijk konden voldoen, wanneer zij waren:

1°. plaatsbaar in elk snel voertuig, onverschillig van welken aard (spoorwagen, motorwagen, motorboot, autobus, vliegtuig);

2°. bestand tegen de schadelijke invloeden van klimaat en geweld;

3°. zoo doelmatig mogelijk, dus vervaardigd uit standaard materiaal; het is daardoor mogelijk gelijkvormige onderdeelen door elkaar te gebruiken en een ongereed toestel door het aanbrengen van een verwisselstuk onmiddellijk zijne bruikbaarheid te hergeven.

Aan deze drie voorwaarden is m.i. voldaan.

Voor den militair-geneeskundigen dienst zijn echter enkele andere voorwaarden nog van belang:

1°. moet het gewicht zoo gering mogelijk zijn, daar het anders onmogelijk is het benoodigde materieel mede te voeren tot in het operatiegebied; m.i. is het gewicht van den ziekenraam-brancard daarvoor te groot;

2°. is het noodig dat de toestellen (brancards) gemakkelijk uit elkaar te nemen en weer in elkaar te zetten zijn en dat de onderdeelen klein en licht zijn, zoodat zij ook in de loopgraven medegenomen kunnen worden; het vaste raam van den ziekenraam-brancard is m.i. hiervoor te groot en te zwaar en niet verder uit elkaar te nemen; verder moeten de onderdeelen van een brancard gemakkelijk door één persoon in elkaar gezet kunnen worden;

3°. de prijs moet laag zijn, zoodat door het leger de groote benoodigde hoeveelheid kan worden aangeschaft;

4°. de gewonde moet aangenaam en rustig op den brancard kunnen liggen (hoofdvoorwaarde).

Bij proeven, die tijdens de legeroefeningen op 24 en 25 September 1930 in Limburg door het personeel van het Roode Kruis zijn genomen, is gebleken, dat de „patienten” (gezonde mannen) het vervoer wel aangenaam vonden, wanneer de weg vlak was en de snelheid van het vervoer ± 10 KM. per uur bedroeg. Werd de snelheid opgevoerd tot ± 20 KM. per uur, dan was het liggen op den brancard zeer onaangenaam door het slingeren en schokken.

Voor gewonden vervalt dus geheel het voordeel van het snelle vervoer. Het voordeel van den „snellen brancard” vervalt dus.

Voor langzaam vervoer zou het meer economisch geweest zijn de „snelle raderbaar” in te richten voor het trekken van twee of drie raderbaren.

In het genoemde boekwerkje worden de volgende toestellen beschreven en besproken:

I. *Ziekenraam-brancard.*

Ia. *Kapraam voor brancard.*

II. *Snelle raderbaar.*

IIa. *Raderbaarverlichting.*

III. *Dwarsleggers.*

a. In personentreinen;

b. in elektrische treinen;

c. in autobussen.

IV. *Militair vervoer.*

Er is naar gestreefd toestellen te bedenken en te vervaardigen, waardoor het mogelijk is, zieken en gewonden, wanneer zij eenmaal op een bepaalde baar liggen (in dit geval op den ziekenraam-brancard) over groote afstanden te kunnen vervoeren, zonder dat de patient de baar behoeft te verlaten. Een eerste eisch is dus, dat de brancard in elk willekeurig vervoermiddel (dus ook in een willekeurigen spoorwegcoupé of in een willekeurigen auto) kan geplaatst worden, zonder dat hij scheef gehouden behoeft te worden. Dit doel is m.i. bereikt met den ziekenraam-brancard.

Verder is getracht door bepaalde veerende doozen dit vervoer zoo te maken, dat de patienten niet klagen over al te veel schokken en slingeren. Dit doel is m.i. niet bereikt. Vervoer in een Fordauto, of in een raderbrancard, getrokken door een motor, is voor een gewonde niet uit te houden, wanneer dit vervoer met eene snelheid van ± 20 KM. geschiedt; zelfs niet op gebaande wegen in vreedestijd.

Verder is m.i. de ziekenraam-brancard in de loopgraven niet te gebruiken, evenmin als onze eenheids-veldbrancard; beide zijn te lang. Bovendien is de ziekenraam-brancard te zwaar om in voldoende hoeveelheid naar het front gebracht te kunnen worden; dat het raam niet verder uit elkaar te nemen is (zooals de eenheidsveldbaar) is m.i. ook een bezwaar.

Door de afmetingen van de eenheidsveldbaar kleiner te nemen en het ligzeil in te richten als het zeil van het ziekenraam-DE MOOLJ, zou een brancard te verkrijgen zijn, die, evenals de ziekenraam-brancard, in personenrijtuigen, auto's, enz. in horizontale houding zou kunnen worden geplaatst.

Het vervoer per „snelle raderbaar” (getrokken door motor) of op den ziekenraam-brancard per auto is voor gewonden door hevig schokken en slingeren onhoudbaar, wanneer de snelheid opgevoerd wordt tot ± 20 KM. per uur.

K.

Maarschalk FOCH aan het woord, door Commandant CHARLES BRUGNET. Uit het Fransch vertaald door ALBERT VOGEL. *'s-Gravenhage*, C. BLOMMENDAAL. 1930. Prijs f 3,—.

Het boek, geschreven door een officier, die tot den staf van den Maarschalk heeft behoord, vormt een goede karakterschets van een der grootste bevelhebbers uit den wereldoorlog. Het geeft bovendien een overzicht van hetgeen de Maarschalk in zijn lange leven heeft verricht; het toont, dat FOCH is geweest een man van groote wilskracht en werkkraft, met een geweldige energie. Het lezen van het boek kan niet anders dan de sympathie voor den Franschen veldheer doen toenemen. De mooie karakterschets en zijn sympathie voor Maarschalk FOCH hebben waarschijnlijk ALBERT VOGEL ertoe geleid dit boek te vertalen.

C.

Unterrichtstafel über die Stielhandgranate 24 mit Bz. 24 und Sprengkapsel Nr. 8, aufgestellt vom Heereswaffenamt, Prüfwesen. R. EISENSCHMIDT. *Berlin*, 1930. Prijs R.M. 2,—.

Een zeer mooie, duidelijke plaat in kleurendruk op schaal 2:1, welke zich uitstekend leent voor het aanschouwelijk onderwijs.

C.

Clerkx-Methode voor schriftelijk voortgezet onderwijs onder directie van H. G. CLERKX. *Circulaire aan de Pers in Nederland*, met bijlage.

De op dit gebied ervaren directeur geeft in de circulaire een duidelijke uiteenzetting van zijn methode voor schriftelijk voortgezet onderwijs na den leerplichtigen leeftijd. Het streven moet worden toegejuicht; dat reeds veel in deze richting is bereikt, bewijst de bijlage, welke een zeer groot aantal aanhalingen uit brieven van ouders en andere lesgeevenden bevat, waaruit duidelijk blijken de groote erkentelijkheid voor en ingenomenheid met de methode.

C.

Vlag en Vaandel. Nederland in de oorlogsjaren 1914—1918.
Spel in twee bedrijven. Woorden en samenstelling van A. CAPTIJN.
Drukkerij J. VAN BOEKHOVEN. *Utrecht*, 1930.

Het is den Schrijver wel toevertrouwd, een dergelijk spel te ver-
vaardigen. Ook dit spel zal wel inslaan.

Het eerste bedrijf handelt in de dagen kort vóór en bij het uitbreken
van de mobilisatie; het tweede bedrijf verplaatst ons in de 4 oorlogs-
jaren. Tot slot een Apotheose.

Op de titelbladzijde volgt een portret van H. M. de Koningin.
Minister DECKERS schreef een kort begeleidend woord.

Het boekje bevat verder afdrukken van de Oproepingstelegammen
van 31 Juli 1914 van de Nationale Militie en van de Landweer, alsmede
van de Regeeringsverklaring van 3 Augustus 1914. Tot slot een Eere-
blad met de naamlijst van de officieren, onderofficieren, korporaals en
manschappen der Koninklijke Marine, „die gedurende de mobilisatie-
jaren 1914—1919 bij de uitoefening van hun plicht het leven lieten.”

Bij de lezing wordt weer veel uit den mobilisatietijd in onze herinne-
ring teruggeroepen.

Zij, die een opvoering van „Vlag en Vaandel” bijwonen, zullen wel
een levendig spel te zien en te hooren krijgen.

C.